

		Somatikk Kristiansand		Generelt dokument
Svelgttest - Nev SSHF				Side 1 av 4
Dokument ID: II.SOK.NEV.1.7-11		Godkjent dato: 19.12.2024	Gyldig til: 19.12.2026	Revisjon: 3.00

Somatikk Kristiansand/Nevrologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Skjema

1. Hensikt

Dysfagi (svelgvansker) er et vanlig symptom ved flere nevrologiske sykdommer. Det kan forårsake alvorlige komplikasjoner som aspirasjonspneumoni, underernæring og dehydrering. Hensikten med prosedyren er å kunne oppdage eventuelle svelgvansker tidlig, slik at det kan iverksettes tiltak for å unngå komplikasjoner.

2. Målgruppe

Pleiepersonell ved nevrologisk avdeling som arbeider med pasienter med fare for endret/nedsett svelgfunksjon.

3. Utstyr

- Et glass kaldt vann (eventuelt med isbiter)
- Et glass vann tilsatt fortykningsmiddel til kefirconsistens
- Ei teskje
- Eventuelt puter eller annet utstyr til å sikre at pasienten får en god sittestilling.

4. Forberedelse:

- Pasienten sitter så oppreist som mulig i seng eller stol. Stol er førstevalget, men dersom dette ikke er mulig, settes pasienten opp i sittende stilling i sengen. Sengen formes til en stol ved å tippe hele sengen litt på skrå bakover, heve sengeryggen til ca. 90 graders vinkel, og bøye fotenden av sengen nedover slik at pasienten får en bøy i kneleddet.
- Ta deretter stilling til disse vurderingene:

		Test 1	
		Ja	Nei
1	Er pasienten våken og responderer på tiltale?		
2	Kan pasienten sitte oppreist med en viss hodekontroll?		

Er svaret nei på et av spørsmålene – gå ikke videre! Vurder igjen innen 24 timer.

3	Kan pasienten svelge spyttet sitt?		
4	Kan pasienten rekke tunge?		
5	Kan pasienten slikke seg rundt munnen?		
6	Kan pasienten hoste på oppfordring?		

Dersom svaret er ja på alle spørsmålene, gå videre til vanntest.

Dersom svaret er nei på noen av spørsmålene fra 3-6: gå videre til vanntest, men **vær forsiktig** og **avbryt** ved første tegn til hoste, surklete stemme eller endret pustemønster.

5. Vanntest

- Svelgingen forberedes ved å stryke en kald, våt teskje (som står i et glass med isbiter og vann) over pasientens lepper og tunge.

Utarbeidet av: Fagsykepleier Cathrine Fossdal Thorsen	Fagansvarlig: Nasjonale retningslinjer hjerneslag, helsedirektoratet 2017	Godkjent av: Kristine Bjørk-Rasmussen	
---	---	---	--

 SØRLANDET SYKEHUS	Svelgttest - Nev SSHF				Side: 2 Av: 4
Dokument-id: II.SOK.NEV.1.7-11	Utarbeidet av: Fagsykepleier Cathrine Fossdal Thorsen	Fagansvarlig: Nasjonale retningslinjer hjerneslag, helsedirektoratet 2017	Godkjent dato: 19.12.2024	Godkjent av: Kristine Bjørk- Rasmussen	Revisjon: 3.00

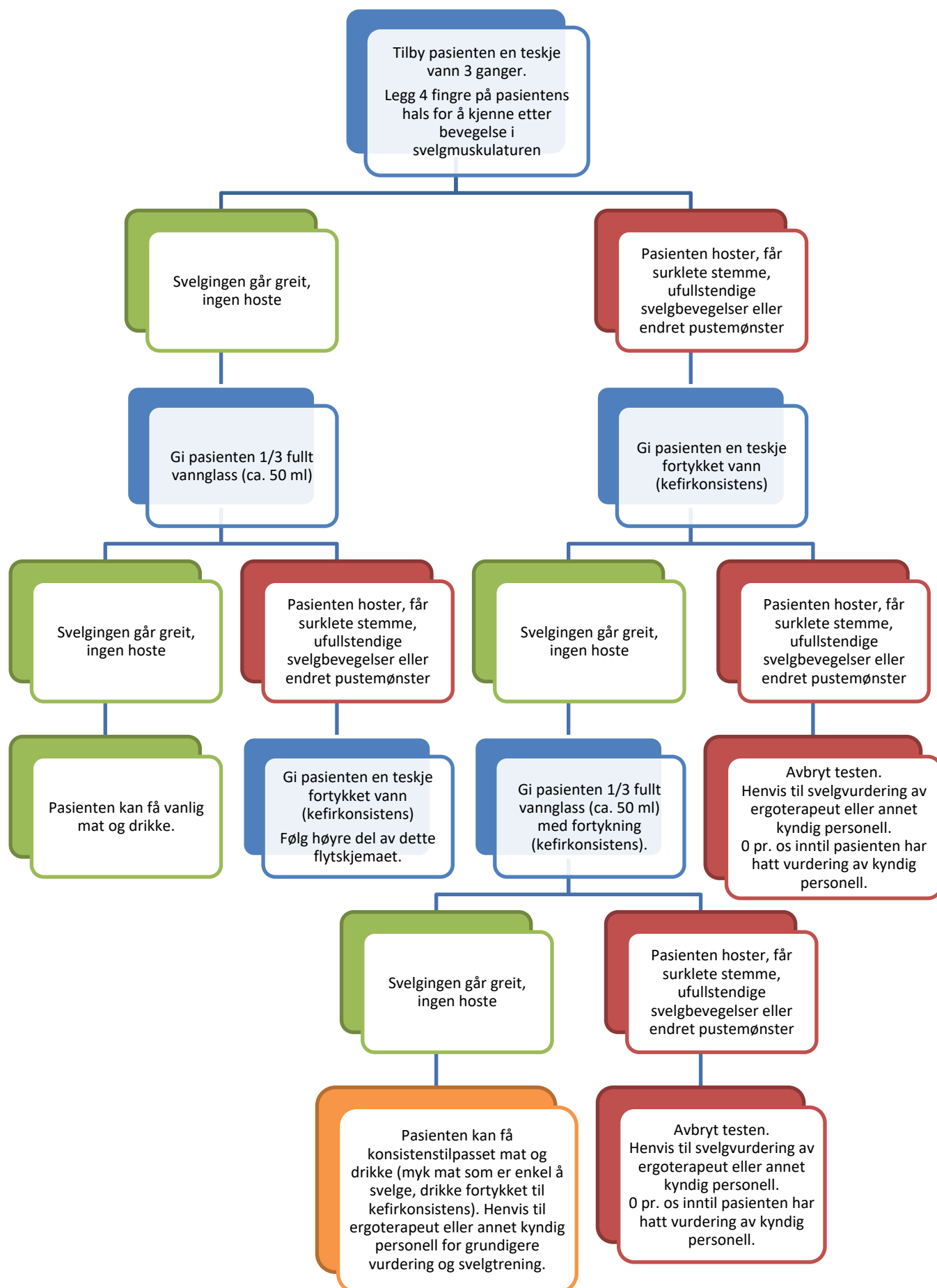
Somatikk Kristiansand/Nevrologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Skjema

- Start med å tilby pasienten en teskje vann 3 ganger. Legg samtidig 4 fingre på pasientens hals for å kjenne etter bevegelser i svelgmuskulaturen.
 - Dersom svelgingen går komplikasjonsfritt, tilby pasienten 1/3 fullt vannglass (ca.50 ml). Dersom pasienten svelger komplikasjonsfritt, kan det konkluderes med at pasienten videre kan få vanlig mat og drikke.
 - Dersom pasienten ved inntak av teskje med tynt vann eller 1/3 fullt vannglass får komplikasjoner (hoster, får surklete stemme, endret pustemønster eller ufullstendige svelgbevegelser som forsinket svelgrefleks eller flere svelginger etter hverandre), gi pasienten en teskje med fortykket vann (kefirkonsistens).
- Gi pasienten en teskje med fortykket vann (kefirkonsistens). Legg samtidig 4 fingre på pasientens hals for å kjenne etter bevegelser i svelgmuskulaturen.
 - Dersom svelgingen foregår komplikasjonsfritt, tilby pasienten 1/3 fullt vannglass (ca.50 ml) med fortykket vann (kefirkonsistens). Går dette fint, kan pasienten få konsistenstilpasset mat og drikke (myk mat og fortykning i drikke til kefirkonsistens). Pasienten skal henvises til ergoterapeut eller annet kyndig personell for grundigere vurdering av svelgfunksjonen, og tiltak justeres videre etter deres anbefalinger.
 - Dersom pasienten ved inntak av en teskje fortykket vann eller 1/3 fullt glass med fortykket vann, får komplikasjoner (hoster, får surklete stemme, endret pustemønster eller ufullstendige svelgbevegelser som forsinket svelgrefleks eller flere svelginger etter hverandre), avbryt svelgtesten. Henvis til ergoterapeut eller annet kyndig personell for grundigere svelgvurdering. Pasienten skal ikke innta noe mat eller drikke peroralt før grundigere svelgvurdering er gjennomført og videre tiltak er bestemt av ergoterapeut eller annet kyndig personell.
- Dato og resultat av svelgtesten dokumenteres i pasientens behandlingsplan i DIPS.
- Pasienter med svelgevanter som får konsistenstilpasset kost skal ha tilsyn ved måltider.
- Dersom pasienten ved senere anledninger skulle fremvise tegn til endret svelgfunksjon ved inntak av anbefalt kost, skal pasientansvarlig pleier vurdere om det er forsvarlig å utføre ny vanntest, eller henviser til svelgvurdering av annet kyndig personell.

 SØRLANDET SYKEHUS	Svelgtest - Nev SSHF				Side: 3 Av: 4
Dokument-id: II.SOK.NEV.1.7-11	Utarbeidet av: Fagsykepleier Cathrine Fossdal Thorsen	Fagansvarlig: Nasjonale retningslinjer hjerneslag, helsedirektoratet 2017	Godkjent dato: 19.12.2024	Godkjent av: Kristine Bjørk-Rasmussen	Revisjon: 3.00

Somatikk Kristiansand/Nevrologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Skjema

Flytskjema vanntest:

 SØRLANDET SYKEHUS	Svelgtest - Nev SSHF				Side: 4 Av: 4
Dokument-id: II.SOK.NEV.1.7-11	Utarbeidet av: Fagsykepleier Cathrine Fossdal Thorsen	Fagansvarlig: Nasjonale retningslinjer hjerneslag, helsedirektoratet 2017	Godkjent dato: 19.12.2024	Godkjent av: Kristine Bjørk- Rasmussen	Revisjon: 3.00

Somatikk Kristiansand/Nevrologisk avdeling SSHF/Fagprosedyrer og pasientrelaterte tema/Skjema

Kryssreferanser

[I.4.6-4 Svelgvurdering - øvre dysfagi SSHF](#)

Eksterne referanser

Helsedirektoratet (2017). Nasjonal faglig retningslinje om hjerneslag. Hentet 26.11.24 fra [Komplikasjoner – Forebygging og behandling - Helsedirektoratet](#) og [Svelgevansker, ernæring og eliminasjon - Helsedirektoratet](#)

Norsk elektronisk legehåndbok nevrologi (2021). Dysfagi, nevrogen. Hentet 26.11.24 fra [Dysfagi, nevrogen - NEL - Norsk Elektronisk Legehåndbok](#)

Oslo universitetssykehus e-håndbok (u.å). Dysfagiundersøkelse. Hentet 26.11.24 fra [eHåndbok - Dysfagiundersøkelse](#)